

Beknopt overzicht van zekere en mogelijke broedgevallen van de Kruisbek (*Loxia curvirostra*) in 1967

door

W. Ph. J. HELLEBREKERS en M. J. TEKKE

De Commissie voor de Nederlandse Avifauna (C.N.A.) heeft ons verzocht aan de hand van de bij haar binnengekomen gegevens een overzicht samen te stellen van de zekere en mogelijke broedgevallen van de Kruisbek, in 1967.

Slechts in twee gevallen kon het broeden van de soort onomstotelijk worden vastgesteld, te weten:

Hoge Veluwe. Waarnemers Dr. W. H. Bierman en Dr. Bruce Campbell. Het nest werd gevonden, doch later verstoord; zie voor uitvoerig verslag Limosa 40: 148.

Vlieland. Waarnemers H. M. van Eck en boswachter Buitenhuis. Op 28 mei werd een jonge vogel aangetroffen, die niet of nauwelijks kon vliegen en die door ♂ en ♀ werd gevoerd. Het jong werd de volgende dag dood aangetroffen; het was uit het nest gevallen, dat op 8 m hoogte werd gevonden. Het nest werd verzameld en het jong, waarvan Prof. Dr. K. H. Voous de determinatie bevestigde, wordt op alcohol bewaard in het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Van de volgende gevallen kon het broeden niet met volledige zekerheid worden vastgesteld:

Schoorl. Waarnemer Chr. van Orden. Op 28 mei werden 2 ad. en 2 juv. en op 14 juni 2 ad. en 4 juv. gezien. (De Pieper 6: 115).

Ermelo. Waarnemer N. v. d. Beek. Bijna dagelijks werden Kruisbekken waargenomen van 1 t/m 20 mei. Op verscheidene dagen werden juv. exemplaren gezien, maximaal 4 stuks op 11 en 13 mei; deze vogels riepen zeer actief, doch werden niet gevoerd. Op 3 mei zag Dr. K. Waldeck 2 ad. ex. die 2 juv. voerden; deze jongen hadden nog stoppelveren.

Duinen Noordwijk. Waarnemer W. Baalbergen. Geregeld Kruisbekken waargenomen vanaf half januari tot 1 juni. Ook werden vogels gezien die met nestmateriaal sleepten, o.a. op 18 en 25 februari. Tot twee maal toe werd een nest gebouwd; het eerste nest was op 4 maart gereed, doch het broeden werd niet vastgesteld. Op 29 april voerde een ♂ een sterk gestreept exemplaar. Een leeg nest werd door Hellebrekers gedetermineerd als dat van de Kruisbek; de afmetingen en vorm klopten met de literatuur, doch de verwerkte bouwstoffen weken uiteraard af.

Duin en Kruidberg en aangrenzend gebied. Waarnemers L. Gieske, A. Kooy, A. J. Samson en P. Woortman. Wekelijks werden exemplaren waargenomen van beide geslachten van 15 januari t/m 24 juni. Op 13, 20 en 27 mei werd waargenomen, dat een juv. ex. werd gevoerd. Een nest werd niet gevonden.

Kennemerduinen. Waarnemers A. Kooy en P. Woortman. Van 1 april t/m 28 mei werden geregeld exemplaren van beide geslachten waargenomen, doch ook juv. exemplaren, die sterk gevlekt waren. Op 13 mei werd een juv. ex. gevoerd en op 20 mei voerde een ♀ een bedelend juv. ex. Een nest werd niet gevonden.

Nabeschouwing. Het is moeilijk om tot een broedgeval te kunnen concluderen, vooral indien het broeden niet is vastgesteld en het nest niet is gevonden. Het is bekend, dat verschillende soorten zich met hun jongen over aanzienlijke afstanden kunnen verplaatsen en elders hun jongen voeren. De Kruisbek behoort tot de vroege broedvogels. Niethammer (Handbuch, 1937: 84) vermeldt: „(Anfang) Januar/Februar, häufiger Ende März/Anfang April (Martini)” en „Januar, Februar, März (Höchstzahl) und April” (McCabe). Broedduur 14—16 dagen, nestduur 14 dagen. Daarna gaan de vogels, oude en jonge door elkaar, in kleine en grotere troepjes rondzwerven. Het is dus niet uitgesloten, dat hier in mei vogels verschijnen, die misschien nog af en toe door de ouden gevoerd worden. Bij het waarnemen van jonge vogels die gevoerd worden, hangt het in hoge mate af van de leeftijd van deze jongen om tot een broedgeval te mogen besluiten. Deze laatste moeten in een zodanig stadium verkeren, dat mag worden aangenomen, dat zij zich niet of nauwelijks over een grote afstand hebben kunnen verplaatsen. Vervolgens zou moeten worden nagegaan of de vogels werden aangetroffen in of zeer nabij de broedbiotoop van de Kruisbek.
